

Ragıp Zarakolu: Ermenistan'ın Kıbrıs'ı Artsagh Cumhuriyeti

Posted on 05/10/2020

Ragıp Zarakolu: Ermenistan'ın Kıbrıs'ı Artsagh Cumhuriyeti Ankara kendine hak gördüğünü Erivan'a hak görmüyor! Üstelik Kıbrıs'ta çoğunluk Rumlar, Karabağ/Artsagh'da Ermeniler çoğunlukta iken. Türkiye'de iki ülkücü liderin de ölümü karanlık. Alpaslan Türkeş'i ve Muhsin Yazıcıoğlu'nu kastediyorum. Bu karanlık ölümlere Özal'ın ölümü de eklenebilir. Özal ansızın öldüğünde, farklı Kürt partilerinin de destek verdiği çözüm süreci başlamıştı ve herkes ümitli idi. Hrant Dink'in ölümü ise karanlık değil. Bunun bütün bu karanlık ölümlerle bir anlamda dirsek teması var.

Hepsinin de kangrenleşmiş sorunların çözümüne yönelik girişimlerle bağlantısı var bence. Sorunların çözümsüzlüğü gerek ülke içinde gerekse ülke dışında erk odaklarına önemli bir rant sağlama yanında duruma müdahil olma olanağı sağlıyor.

1918 yılında Ermenistan Cumhuriyetinin (EC) ilanından sonra onu ilk tanıyan ülke İttihatçı Osmanlı hükümeti olmuştu, hatta karşılıklı temsilciler de yollanmıştı. Bunda elbette, İttihat cunta hükümetinin işlediği insanlık suçunu örtme kaygısı da vardı.

Tıpkı 1948 yılında BM'nin ilan ettiği Soykırım Konvansiyonununun TC'nin, Sovyetler ile birlikte ilk imzalayan ülkelerden biri olması gibi. Sovyetler, siyasi amaçlı kırımların bu sözleşme bünyesine girmesini engelleyi başarmış, ABD ise bu anlaşmayı uzun yıllar boyunca imzalamamıştı.

Kaderin garip tecellisi, Türkiye Büyük Meclisinin daha TC bile olmadan imzaladığı ilk devletler arası sözleşme, EC ile imzaladığı Kars ve Ardahan'ı teslim eden Gümrü /

Alexandropol/Leninakan anlaşması olmuştu. EC, 2 Aralık 1920 tarihinde bu anlaşmayı imzalarken, sadece soluk almaya çalışıyordu.

Bunu imzaladıktan iki gün sonra, EC 4 Aralık çöküyor, ülke Kızıl Ordu kontrolüne giriyordu. EC'nin Kanayan (Dro) dahil, bir çok yöneticisi de, yeter ki Ermenistan var olsun deyip, Bolşeviklere biat ediyordu. Ancak bu biattan sonra, EC'nin bir çok unsuru da Karabağ/Artsagh'a çekiliyor, orada Kızıl Ordu'ya karşı uzun süre direniyordu.

Hovsep Hayreni, Dersim ile bu yörenin kaderi arasında benzerlik kurarken haklı. Ama aynı zamanda Ermenistan'ın Kıbrıs'ı olduğunu da söyleyebiliriz. Ankara kendine hak gördüğünü Erivan'a hak görmüyor! Üstelik Kıbrıs'ta çoğunluk Rumlar, Karabağ/Artsagh'da Ermeniler çoğunlukta iken.

Kıbrıs Türk Cumhuriyetini bir tek TC tanıyor. Azerbaycan tanıyamaz. Tanısa herkes, eee Karabağ ne oluyor? diye sorar. Karabağ/Artsagh'ı EC bile tanımıyor. Tanımak için, çözümü bekliyor. Türkiye pazarlıkta iade etmek üzere nasıl Varoşa/Maraş kenti ve bölgesini, ölü bir saha olarak elinde tutuyorsa, Ermenistan da, Artsagh haricinde Azeri topraklarını, eski Kızıl Kürdistan denen Laçin bölgesini iade etmek üzere elinde tutuyor.

Artsagh'ın Şuşi kentinde savaşta zarar gören Govhar Ağa Camii, restora edildikten sonra 2019 Ekiminde ibadete açıldı. Karabağ/Artsagh'ın Azarbaycan'dan resmen ayrılmasını onaylayacak bir anlaşmadan sonra.

1921 yılı son derece kritik bir yıldır. Gerek Ankara, gerek Moskova, o zamanın ABD'si olan Büyük Britanya ile bağ kurmaya çalışıyordu, bir yandan savaşlar sürerken. Milliyetler Komiseri Stalin, gerek Azerbaycan'ı gerekse Ermenistan'ı kontrol altında tutmak için haritayı nakış gibi işliyordu.

Sürekli sorun merkezi olarak, Karabağ/Artsagh'ı özerk bölge olarak Azerbaycan

cumhuriyetine bağlıyordu. Bununla da kalmıyor, Ermenistan ile TC arasına, Azerbaycan'a bağlı Nahçıvan özerk bölgesini yerleştiriyordu. Burası Ülkücü eğilimdeki Elçibey'in başkanlığı sırasında Haydar Aliyev'in sığınağı olacaktı.

Nahcivan, en kadim Ermeni kentlerinden Culfa'nın olduğu bir yöreydi. Bölgenin diğer kadim erk odaklarından biri olan İran Şahlığı, bu kenti olduğu gibi, Yeni Culfa olarak İran içlerine taşıyacaktı. 2000'li yıllarda ise Azerbaycan hükümeti, aynı Baku'daki Komiserler anıtı gibi, Nahçıvan'da da insanlığın kültür mirası olan kadim Haçkarları yok edecekti.

Stalin bu arada, Erivan/Karabağ hattını kesmek için tam ortaya Laçın merkezli Kızıl Kürdistan özerk bölgesini yerleştirecekti. Roma'dan beri kutsal kural! Divide et impere/ Böl ve Yönet! Bunu hangi imparatorluk yapmadı ki!

Artık her şey kontrol altındaydı. 1905 devrimi patlak verdiğinde, Rus Çarlığı, Kafkasya'da Tatar/Ermeni çatışmasının fitilini ateşledi. (0 zamanlar Azeriler, Tatar olarak anılırlardı) Ancak yiğidi öldür hakkını yeme, hem Ermenistan hem Azerbaycan 1917 devrimi sayesinde can buldu. Buna TC de eklenebilir.

Türkeş ansızın öldüğü sırada, Ermenistan başkanı Levon Der Petrosyan ile ikinci buluşmaya hazırlanıyordu. Onun vetosunun kalkması, Ermenistan/Türkiye ilişkilerinin normalleştirecekti.

Türkeş'in Der-Petrosyan ile buluşmasındaki amaç, biraz da Karabağ'da çatışıp, esir düşen ülkücülerin serbest bırakılmasını sağlamaktı. 1993 yılında zaten Pantürkist Elçibey, iktidarı Haydar Aliyev'e teslim etmişti. 1995 yılındaki Aliyev'e karşı ülkücü darbe girişimi fos çıkmıştı, Demirel'in son anda kıvırtması ile.

Hrant Dink, Ermenistan ile TC'nin Avrupa Birliği üyesi olmasının ilişkileri insanileştirip, normalleştireceğine inanıyordu. Soykırım olgusunun da bu süreçten sonra iki taraf arasında konuşulabilir hale geleceğini düşünüyordu.

12 Eylül darbesi, ülkücü hareket arasında bölünmeye yol açmış; yolu Mamak toplama kampından geçen gençlik lideri Muhsin Yazıcıoğlu BBP'yi kurmuştu. Bir anlamda derin devlet tarafından kullanılmaya tepkiyle. Hrant Dink hedef haline getirildiğinde Agos önünde ilk protesto yapanlar Ülkücüler olacaktı. Ama, 2008 yılında Hrant Dink'i vuran eleman ülkücülerden değil, kendi hareketinden çıktığında, Muhsin Yazıcıoğlu BBP'nin de kontrolünden çıktığını anlayacaktı. Bunun üstüne gitmeye kalktığında ise, istemeyerek bindiği helikopter düşüverecekti. E-muhtırası sonrası, sisli günlerde.

Kaynak: artigercek.com